

บทความ: การบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย (Solid Waste Management of Local Administrative Organizations in Thailand)

นิภาพรรณ เจนสันติกุล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การอ้างอิง: นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2565). การบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย (Solid Waste Management of Local Administrative Organizations in Thailand). วารสารสิ่งแวดล้อม, ปีที่ 26 (ฉบับที่ 1).

บทนำ

การแก้ไขปัญหาขยะของประเทศไทยถือเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาลได้มีมติเพื่อให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะของประเทศไทย ตามลำดับ ดังนี้ 1) มติ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อ 19 สิงหาคม 2557 อนุมัติให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินโครงการกำจัดขยะในพื้นที่ และให้กระทรวงมหาดไทยรับไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนการจัดตั้งโรงกำจัดขยะมูลฝอยในภาพรวมของประเทศเพื่อให้มีโรงกำจัดขยะมูลฝอยเพียงพอที่จะรองรับปริมาณขยะของทุกจังหวัด 2) คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษา เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 ลงมติว่ารับทราบผลความคืบหน้าการดำเนินการโครงการนำร่องเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่ และให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการแก้ไขปัญหาขยะในภาพรวมของประเทศ โดยให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นหน่วยงานสนับสนุนในการดำเนินการ 3) มติ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีมติเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2557 เห็นชอบ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของประเทศ โดยเทคโนโลยีแบบผสมผสานเน้นการแปรรูปเป็นพลังงานหรือทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด มุ่งเน้นการส่งเสริมภาคเอกชนลงทุนหรือดำเนินงานระบบเก็บรวบรวมขนส่ง และกำจัดขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

กระทรวงมหาดไทยในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัด และมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการเก็บ ขนย้าย และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในเขตพื้นที่หรือมอบหมายให้หน่วยงานรัฐหรือส่วนราชการท้องถิ่น

อื่นรวมทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการหรือทำร่วมกับราชการส่วนท้องถิ่นในการเก็บ ขนย้าย กำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือมอบหมายให้หน่วยงานเอกชนเป็นผู้ดำเนินการหรือทำร่วมกับราชการส่วนท้องถิ่นในการเก็บ ขนย้าย กำจัดสิ่งปฏิกูลมูลฝอยรวมถึงมีอำนาจในการนำไปดำเนินการใช้หรือหาประโยชน์ได้ตามข้อตกลงที่ทำไว้ระหว่างกัน และมีอำนาจในการออกข้อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อกำหนดใบอนุญาตการประกอบกิจการรับทำการเก็บ ขนย้าย กำจัดหรือหาประโยชน์จากการจัดการสิ่งปฏิกูลมูลฝอยตลอดจนออกข้อกำหนดท้องถิ่น (สันชัย พรหมสิทธิ์, 2562, หน้า 69-70) 4) คณะรัฐมนตรีในคราวประชุม เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2558 ได้มีมติรับทราบแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของกระทรวงมหาดไทย โดยมีแนวทางในการรวมกลุ่มพื้นที่ในการจัดการมูลฝอย (Clusters) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปัจจุบันมีการรวมกลุ่มพื้นที่ในการจัดการมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 324 กลุ่ม เพื่อเลือกใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการกำจัดขยะของแต่ละกลุ่ม

ปัจจุบันสถานการณ์ขยะในประเทศไทยนั้นถือว่าวิกฤตเนื่องด้วยเหตุผลสำคัญสองประการ คือ 1) มีปริมาณขยะรวมกันทั้งประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก พ.ศ. 2551 ที่ 23.93 ล้านตันต่อปี เพิ่มขึ้นเป็น 27.06 ล้านตันใน พ.ศ. 2559 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 13 สูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรในช่วงเวลาเดียวกัน จากขยะ 27.06 ล้านตันต่อปี หรือ 74,130 ตันต่อวัน ซึ่งเฉลี่ยเป็นปริมาณขยะ 1.14 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน 2) วิธีการกำจัดในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพ พบขยะตกค้างสะสมในชุมชนกว่าปีละ 5.67 ล้านตัน ส่วนที่เข้าระบบปีละ 15.76 ล้านตัน ส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 100 กำจัดโดยการฝังกลบ โดยมีบ่อฝังกลบอยู่ 2,810 แห่ง แต่มีเพียง 328 แห่งเท่านั้นที่ฝังกลบถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ส่วนที่เหลือกว่าร้อยละ 88 ยังดำเนินการไม่ถูกต้อง โดยมีข้อจำกัดทั้งในเรื่องพื้นที่ และงบประมาณในการจัดการ จึงเห็นภาพภูเขาของขยะอยู่ทั่วประเทศ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค ส่งกลิ่นเหม็น ก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สร้างภาวะโลกร้อน (กรมอนามัย, 2561)

จากสภาพการณดังกล่าวเป็นที่มาของบทความวิชาการเรื่องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะ และวิเคราะห์แนวทางการจัดการขยะ ทั้งนี้ได้นำแนวคิด CIPP Model มาใช้ในการอธิบาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการขยะ

จากการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564) ตามที่กระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ เพื่อใช้เป็นกรอบและทิศทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและขยะอันตรายของประเทศ ซึ่งมีสาระสำคัญให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม มุ่งสู่การแก้ไขปัญหาขยะอย่างยั่งยืน ลดผลกระทบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่ง

มีวิธีการสำคัญ ได้แก่ การลดการเกิดขยะมูลฝอยหรือขยะอันตรายที่แหล่งกำเนิด การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำ และใช้ประโยชน์ใหม่ การเก็บขนขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ การกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ การส่งเสริมภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงานหรือเชื้อเพลิง จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งธนาคารขยะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ได้สร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ “แยกก่อนทิ้ง” เพื่อขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการให้ประชาชนรับรู้และเกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในครัวเรือนด้วยการคัด “แยกขยะก่อนทิ้ง” และหมู่บ้าน/ชุมชน มีการจัดการขยะอินทรีย์ การจัดการขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ ขยะอันตรายและการคัดแยกขยะแยกตามประเภทอย่างถูกต้องตามแนวทางที่กำหนด โดยการลด คัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชนใช้หลักการ 3Rs โดย Reduce คือ การใช้น้อยหรือลดปริมาณการใช้ในปัจจุบันให้อยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะ เป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดจากตัวเรา คิดก่อนซื้อ ลดการเกิดขยะมูลฝอย มีแนวปฏิบัติ คือ 1) เตรียมภาชนะในการบรรจุอาหาร เพื่อหลีกเลี่ยงการรับถุงหรือภาชนะพลาสติกจากร้านค้า 2) หลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีหีบห่อบรรจุหลายชั้น 3) หลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดที่ใช้ครั้งเดียว มีอายุการใช้งานสั้น ไม่ได้มาตรฐาน 4) ควรเลือกสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีบรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่ซึ่งใช้ทรัพยากรน้อยกว่าเมื่อเทียบกับน้ำหนักของผลิตภัณฑ์ 5) เลือกใช้สินค้า Reuse คือ การใช้ซ้ำ การนำของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ในอีกรูปลักษณะโดยไม่ผ่านขบวนการแปรรูป และ 6) Recycle คือ การคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำไปแปรรูปใช้ใหม่

ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำธนาคารขยะมูลฝอยรีไซเคิลหรือธนาคารขยะมาปนกิจเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีการนำขยะมูลฝอยรีไซเคิลมาสร้างรายได้ผ่านการฝากกับธนาคาร โดยเก็บในรูปแบบของการสะสมในสมุดบัญชีธนาคาร ซึ่งสามารถถอนเป็นเงินสดหรือแลกเปลี่ยนของรางวัลที่ต้องการได้ โดยจัดเก็บและรวบรวมไว้เพื่อประสานให้ร้านเข้ามารับซื้อ

CIPP Model กับการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวทางการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กล่าวข้างต้น นำมาสู่การวิเคราะห์การบริหารจัดการขยะ โดยผู้เขียนนำ CIPP Model มาใช้ในการอธิบายเนื่องจากเป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ ซึ่งนำเสนอโดย Daneil L. Stufflebeam โดยมีจุดเน้นสำคัญเพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจบริหารโครงการ คำว่า CIPP ย่อมาจาก C: Context (บริบท หรือสภาวะแวดล้อม) I: Input (ปัจจัยเบื้องต้น) P: Process (กระบวนการ) และ P: Product (ผลผลิต) ซึ่ง Stufflebeam ให้ความหมายการประเมินไว้ว่าเป็นกระบวนการของการบรรยาย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม (ภูมิศักดิ์ ราศรี, 2556) โดยมีรายละเอียดการประเมินการบริหารจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม พบว่า 1.1) ประเทศไทยมีปริมาณขยะจำนวนมากและเป็นปัญหาเร่งด่วน โดย พ.ศ. 2563 มีปริมาณขยะจำนวน 27.35 ล้านตัน (กรุงเทพมหานคร, 2564) 1.2) ปัญหาขยะก่อให้เกิดปัญหาด้านมลพิษ หากมีวิธีการกำจัดที่ไม่เหมาะสมอาจนำไปสู่ปัญหาด้านมลพิษ คุณภาพน้ำ และคุณภาพอากาศ

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า พบว่า มีส่วนที่สำคัญสองส่วน คือ 2.1) ด้านนโยบายและกฎหมาย ได้แก่ มติคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) พระราชบัญญัติการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และ 2.2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ เป็นต้น สอดคล้องกับ พัชรี สีนเจริญ (2562, หน้า 1-2) ที่ระบุว่า การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทยดำเนินการตามรัฐธรรมนูญปี 2560 มาตรา 250 ระบุว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และมาตรา 258 จัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 34/1 การเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ในเขตพื้นที่ของราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น แต่ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 มาตรา 18 การเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดให้เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่นนั้น พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งมีบทบัญญัติในมาตรา 17 (11) และมาตรา 17 (12) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีหน้าที่ในการจัดระบบกำจัดขยะมูลฝอยรวมและการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ และบทบัญญัติในมาตรา 16, 17 และ 18 กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการจัดระบบการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย

3. การประเมินกระบวนการ พบว่า มีกระบวนการจัดการขยะหลากหลายวิธี ได้แก่ การบริหารจัดการขยะตามแนวทาง 3Rs การบริหารขยะตามหลัก 3 ช. การสร้างเครือข่ายในชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเสริมสร้างสังคมไร้ไซเคิล การจัดระบบการเรียกคืนซากผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ การรวมกลุ่มขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงาน การวิจัย พัฒนา เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ การให้เอกชนมีส่วนร่วมดำเนินการในรูปแบบ Public Private Partnerships (PPPs) และกระบวนการกำจัดขยะ ได้แก่ การฝังกลบเชิงวิศวกรรม การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล การฝังกลบแบบเทกองควบคุม เต่าเผาที่มีระบบกำจัดมลพิษทางอากาศ การแปรรูปเพื่อผลิตพลังงาน (Waste to Energy: WTE) การหมักทำปุ๋ย การกำจัดขยะมูลฝอยแบบเชิงกล-ชีวภาพ (Mechanical and Biological Waste Treatment: MBT) การเทกอง การเผา

กลางแจ้ง ทั้งนี้ให้พิจารณาตามศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่

4. การประเมินผลผลิต พบว่า ผลผลิตจากการมีกระบวนการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ คือ 4.1) การลดปริมาณขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย 4.2) การจัดเก็บและขนส่งขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายมีประสิทธิภาพ 4.3) การบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายมีความถูกต้องและสามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ 4.4) การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ 4.5) ชุมชนปลอดขยะ 4.6) กองทุนธนาคารขยะประชารัฐ 4.7) คุณภาพชีวิตของประชาชน 4.8) องค์กรความรู้ด้านการจัดการขยะ 4.9) นวัตกรรมและมาตรการในการจัดการขยะ

ตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการจัดการขยะ

1. องค์กรบริหารส่วนตำบลนาคูได้รับการคัดเลือกเป็นหนึ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านการพิจารณาผลงานด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมการลดปริมาณขยะตามโครงการจังหวัดสะอาด ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สกล.) ผ่านระดับอำเภอ จังหวัด และถึงระดับประเทศ จนได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลงานปฏิบัติงานดีเด่น ระดับประเทศ ประจำปี 2561 ด้านสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาต่อยอด ส่งเสริมด้านการจัดการขยะ ควบคู่กับการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการขยะที่เป็นการรักษาสิ่งแวดล้อม ในการจัดการขยะในชุมชนหมู่บ้านเขตพื้นที่รับผิดชอบ รวม 11 หมู่บ้าน ได้มีการส่งเสริมให้ชุมชนหมู่บ้าน โรงเรียน วัด ดำเนินโครงการบริหารจัดการขยะในชุมชน เริ่มจากครอบครัว ในการคัดแยกขยะ ทำลายขยะ ฝังกลบขยะ มีการนำขยะรีไซเคิลมาใช้ประโยชน์ และมีการจัดกิจกรรม การสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนได้เห็นความสำคัญในการจัดการขยะมาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการจัดตั้งธนาคารขยะขึ้นในชุมชนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ส่งผลให้พื้นที่สามารถลดปริมาณขยะได้ปีละประมาณร้อยละ 20-30 เป็นการลดค่าใช้จ่ายประมาณภาคีรัฐในการกำจัดขยะ โดยการใช้ความร่วมมือของชุมชน (สยามรัฐออนไลน์, 2561) ซึ่งธนาคารขยะรีไซเคิลมีข้อดีในการช่วยลดปริมาณขยะในชุมชน และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับคนในชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน รู้จักคุณค่าขยะ และรู้ว่าขยะรีไซเคิลสามารถแลกเป็นเงินได้ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้รู้จักการออม (เขมภัทท์ เย็นเปี่ยม, อานุกาฬ รักษ์สุวรรณ และดนุสรณ์ กาญจนวงศ์, 2563, หน้า 22)

2. เทศบาลตำบลท่าทองจัดผ้าป่าขยะรีไซเคิลต่อชีวิตช่วยผู้ป่วยติดเตียง เป็นโครงการผ้าป่าขยะรีไซเคิล “ขยะต่อชีวิต” ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะรีไซเคิล เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ส่งเสริมความเอื้ออาทรกันในชุมชน โดยเฉพาะกับผู้ป่วยติดเตียงและผู้ป่วยด้อยโอกาสในตำบลท่าทองมีจำนวน 32 ราย จาก 11 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีฐานะยากจน การรับบริจาคขยะรีไซเคิลเป็นสิ่งที่คนในชุมชนช่วยเหลือกันเองโดยนำขยะไปขาย นำรายได้ทั้งหมดสมทบกองทุนขยะต่อชีวิต เป็นการเชื่อมโยงการแก้ไขปัญหาขยะในพื้นที่และกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการคัดแยกขยะในระดับครัวเรือน เป็นการจัดการสิ่งแวดล้อมในตำบลท่าทองอย่างมีประสิทธิภาพ ลดปริมาณขยะที่จะนำไปฝังกลบได้ (พิชญ์โลกฮอตนิวส์, 2562) โดยผ้าป่ารีไซเคิลมีข้อดี คือ มีความเชื่อมโยงกับวิถีการดำรงชีวิตผูกพันกับพิธีกรรมทางศาสนาและให้ความสำคัญกับสถาบันทางศาสนาในแง่

ของการเป็นศูนย์กลางในการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดและการเรียนรู้ต่าง ๆ (เขมภัทท์ เย็นเปี่ยม, อานุกาฬ รัชส์สุวรรณ และตฤสรณ์ กาญจนวงศ์, 2563, หน้า 22)

3. เทศบาลหล่มเก่า พบว่า ในปัจจุบันปริมาณขยะมีเป็นจำนวนมากหากทิ้งทั่วไปต้องใช้เวลาย่อยสลายนานนับสิบนับร้อยปี โดยเฉพาะขยะพลาสติกต้องใช้เวลาในการย่อยสลายน่า 450 ปี ดังนั้นเทศบาลหล่มเก่าจึงได้ร่วมกับร้านค้าศูนย์บาทของชุมชนบ้านกุดช้าง ธรรงค์ให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหล่มเก่ากำจัดพลาสติกโดยมีสโลแกนว่า “เพื่อนให้ล้าง เปียกให้ตาก ถ้าไม่บริจาคก็ขาย” โดยขยะพลาสติกโดยเฉพาะถุงพลาสติกที่ใส่อาหาร หากเพื่อนก็ให้ล้างแล้วนำไปตาก แล้วนำมาขายหรือแลกกับไข่ที่ร้านค้าศูนย์บาทประชารัฐ จากนั้นเมื่อได้ปริมาณมากพอสมควรแล้วเทศบาลก็จะประสานไปยังบริษัทเอกชนมาซื้อไปเพื่อนำไปผลิตกระแสไฟฟ้าต่อไป ซึ่งที่ผ่านมาปรากฏว่าได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจนสามารถกำจัดขยะพลาสติกไปแล้วกว่า 10 ตัน และนอกจากนั้น ผลการรณรงค์การคัดแยกขยะทำให้สามารถลดปริมาณขยะลงได้กว่าร้อยละ 60 (คมชัดลึก, 2562) ซึ่งขยะแลกไข่ แลกสิ่งของมีค่าดีในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและมีการสนับสนุนจากร้านค้าที่เข้าร่วมโดยใช้หลักการเปรียบเทียบมูลค่าของวัสดุรีไซเคิลกับราคาของไข่หรือสิ่งของที่ใช้ในกิจกรรม ซึ่งราคานี้จะขึ้นลงตามตลาด เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ 1 กิโลกรัม สามารถแลกไข่ได้ประมาณ 1 ฟอง (เขมภัทท์ เย็นเปี่ยม, อานุกาฬ รัชส์สุวรรณ และตฤสรณ์ กาญจนวงศ์, 2563, หน้า 22)

บทสรุป

จากการวิเคราะห์ CIPP Model และตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการจัดการขยะสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จได้จำเป็นต้องมีปัจจัยที่ทุกฝ่ายในพื้นที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ เริ่มจากบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้ความรู้และขับเคลื่อนกลไกการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้อำนาจและหน้าที่ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ผลที่ได้จากการดำเนินงานจะมีความแตกต่างกันไปตามบริบทพื้นที่ แต่จะช่วยให้แต่ละพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยสามารถกำหนดมาตรการหรือสร้างนวัตกรรมใหม่สำหรับการจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจ. (2564, กรกฎาคม 9). 'การจัดการขยะ' ของไทย ทำอย่างไรให้ไปถึงเศรษฐกิจหมุนเวียน. [Website] สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/947912>

- กรมอนามัย. (2561, กรกฎาคม 3). *การคัดแยกขยะเริ่มต้นได้ที่ตัวคุณ*. [Website] สืบค้นจาก <https://multimedia.anamai.moph.go.th/help-knowledgs/waste-management/>
- เชมภัทท์ เย็นเปี่ยม, อานุกาฬ รักษ์สุวรรณ และธนุสรณ์ กาญจนวงศ์. (2563). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการขยะของเทศบาลเมืองหัวหิน. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 16 (1), 19-33.
- คมชัดลึก. (2562, พฤศจิกายน 29). *ขยะแลกไข่ ไอเดียสุดบรรเจิด แก่ขยะล้น กำจัดขยะได้มากกว่าขึ้น*. [Website] สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/401682>
- พิษณุโลกฮอตนิวส์. (2562, สิงหาคม 8). *เทศบาลตำบลท่าทองจัดผ้าป่าขยะรีไซเคิลต่อชีวิตช่วยผู้ป่วยติดเตียง*. [Website] สืบค้นจาก <https://www.phitsanulokhotnews.com/2019/08/08/133357>
- พัชรี สีนเจริญ. (2562). *การจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบางขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา*. (ค้นคว้าอิสระ โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ภูมิศักดิ์ ราศรี. (2556, พฤษภาคม 24). *แบบจำลอง CIPP Model*. [Website] สืบค้นจาก <https://suwanlaong.wordpress.com/2013/05/24/%E0%B9%81%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%88%E0%B8%B3%E0%B8%A5%E0%B8%AD%E0%B8%87-cipp-model/>
- สยามรัฐออนไลน์. (2561, พฤศจิกายน 6). *สุดเจ๋ง “อบต.นาคู” คว่ำรางวัลจัดการขยะดีเด่นระดับประเทศ*. [Website] สืบค้นจาก <https://siamrath.co.th/n/51989>
- สันชัย พรหมสิทธิ์. (2562). *การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 9 (1), 67-81.